

Cevall. *quest.* 650. num. 1. Did. *Per. in l. 6. tit. 11. lib. 3. Ordin. Marant. de ordin. judicior. part. 6. tit. de product. instrument. numero 47. Parlador. quotidian. lib. 2. cap. 17. num. 1.*

29 Instrumenta verò, si de novo habeantur, usque ad sententiæ prolationem recipiuntur. Menoch. *de arbitrar. casu* 241. Mascard. *ubi proximè*, Morl. *d. quæst. 4. Cevall. ac Did. Per. ubi sup.* apud quos haud paucas limitationes invenies. Si exhibeatur instrumentum extra tempus legitimum, illud actis adjungi actuarius non licet; iudex tamen perlegere non vertatur, non ut ex illo in vim probationis decidat, sed ad animi instructionem. Marant. *sup. num. 49.*

30 Quod si iudex præcipiat instrumentum edi termino præfinitior, sub comminatione, quod postea non admittetur, eo elapso, fidem non merebitur. Azeved. *in l. 2. num. 2. tit. 5. lib. 4. Recopil. Contrà ubi causa adversarii ex mora non sit deterior, tenet Lanfranc. sup. num. 30. Adde Barbof. collect. l. fin. numero 6. de fide instrum.*

Ibi: Quòd modo jure Regio.

31 Jure nostro Regio actor unà cum libello, quo jus suum in iudicium deducit, instrumenta producere jubetur, reus verò intra viginti dies, *l. 1. & 2. tit. 3. lib. 5. Recop. Paz in Praxi, temp. 8. num. 143. Bobad. Polit. lib. 5. cap. 3. num. 41. Pichard. manu dūt. part. 1. §. 4. num. 2. Villalob. Arar. commun. opin. lit. 1. num. 132. Cur. Philip. part. 1. §. 16. num. 32. Olan. concord. jur. lit. 1. num. 61. Parlador. d. cap. 17. num. 1. 2.*

Ibi: Hodie tamen receptum est.

32 Forensis usus adversum Regias Constitutiones induxit, ut scripturæ ab utraque parte productæ absque necessitate juramenti usque ad conclusionem in causa recipiantur: hujus praxis meminere Azeved. *in d. l. 2. Recopil. numero 1. & Pichard. ubi proximè*, qui subdit usum à producente probandum, alioqui servabitur quod jure nostro statutum habetur.

Ibi: Nec in hoc ulla contingere potest.

33 Si constat saltem per jusjurandum producentis, quod instrumentum de novo reperierit, etiam post conclusum in causa, jure nostro admittitur, donec sententia proferatur, & ita praxi receptum testatur Bobadilla *ubi proximè*, quæ jure communi convenit, sicut prænotatur supra, *num. 29. observant Azeved. in d. l. 2. num. 5. Did. Per. in l. 6. tit. 11. lib. 3. Ordin. Cancr. d. cap. 19. num. 10. Ceval. quæst. 650. Morl. d. tit. de fid. instrum. q. 4. num. 3. Villalob. Olan. & Pichard. ubi proximè. Verùm hæc restringere oportet, ut per Menoch. d. casu 241.*

Ibi: Facilius tamen admittitur.

34 Proxima resolutio, quæ est Bartoli doctrina, tunc vel maximè erit in praxi amplectenda, cum latâ sententiâ nullus litiganti, qui intendit scripturam producere recursum sup-

plicationis, aut provocationis relinquitur, ut adnotant Morl. & Villalob. *ubi proximè*; nam ubi majus periculum vertitur, cautius oportet agere, *l. 1. §. Sed etsi quis, de Carboniano edito.*

Verf. Est tamen hac in re.

35 Non licet procuratori juramentum in animam domini præstare, quod instrumentum, quod producit post conclusum in causa, de novo fuit reperitum, nisi speciale ad hoc mandatum exhibuerit. Morl. *sup. num. 4. Villalob. num. 113. §. De jure regio. Azeved. in l. 1. numero 75. tit. 5. lib. 4. Recop. regulariter namque procurator etiam cum libera nequit in animam domini jurare sine speciali mandato. Tusch. lit. M. conclus. 52. numero 9. Surd. decis. 159. numero 1. Barbofa cum aliis collect. cap. Qui ad agendum, num. 5. procurator. in 6. At si procurator idem, adhibita diligentia, instrumentum de novo invenierit, nihil erit impedimento, ut juret anima sua.*

Verf. Sed etsi lege.

36 Ubi evidenter apparet de bono jure illius, qui producere conatur instrumentum post conclusum in causa, absque onere jurisjurandi debet admitti, cum alioqui ipsius justitia prorsus sit peritura, quoniam aliud non superest auxilium. Mascard. *d. concl. 926. num. 26. Did. Per. in l. 6. verf. Fallit quartò, tit. 11. lib. 3. Ordin. nec juris stricti observantia tantum est deferendum, ut evidenter, ac naturali æquitati præponatur, l. Si seruum 91. §. Sequitur, ff. de verb. oblig. ibi: Sub autoritate juris scientia plerumque perniciosè erratur: & l. Divus 8. ff. de restitut. in integr. ibi: Etsi nihil facile mutandum est ex solemnibus, tamen ubi æquitas postulat, subveniendum est. Quod maximè congruit Regalium Prætorium egregiis iudicibus, quos D. Covarru. alloquitur, cum veritate cognita procedere valeant, *l. 22. tit. 4. lib. 2. l. 10. tit. 17. lib. 4. Recopil. ubi Azeved. numero 59. in simili rectè differit.**

Ad Num. 9.

37 Instrumentum per tabellionem solemniter confectum publicum est, fidemque ut tale facit non solum quoad illos, inter quos negotium geritur, sed etiam quoad omnes, veluti si res majoratus legitime distrahatur; nam instrumentum venditionis publicum nedum in possessorem, qui alienavit, sed & adversus successores vires obtinebit. Similiter si quis à non domino fundum emerit, ac ufuceperit. instrumentum adversus verum dominum agentem plenè probabit, Lanfranc. *d. fid. instrum. num. 14. Tusch. lit. S. conclus. 74. num. 3. Sed authentica scriptura quoad executionem non nocebit, nisi contentis in illa, ipsorumque hæredibus. Cancr. variar. part. 1. cap. 17. numero 34. Pichard. cum aliis manu dūt. part. 2. §. 2. num. 6. Lanfran. ubi proximè. Per contrarium si instrumentum irritum pronuncietur, ac fide carens per sententiam, quæ in rem iudicatam transferit, quoad nullus faciet probationem. Pareja ex aliis de instrum. cedit. tit. 1. resolut. 3. §. 2. num. 108.*

SUMMA-

SUMMARIUM.

- 1 Tabellioni an liceat alii committere instrumenti confectionem, aut aliena manu illud scribere, & num. 2.
- 3 Exemplo scripturæ non creditur, nisi appareat originale: quod multipliciter limitatur.
- 4 Princeps valet præcipere, ac statuere, ut exemplum scripturæ probet, & minus legitime probationi plena fides adhibeatur.
- 5 Scripturæ referenti non datur fides, nisi constat de relato.
- 6 Quod declaratur.
- 7 Tabellione decedente, morbo, aut aliàs impedito ad longum tempus, liberum erit alii ex illius registro instrumenta extrahere, quibus juris solemnitate adhibita plena fides præstatur.
- Utrum extrahenti liceat quicquam addere, aut detrudere ex consuetis, ibid.
- 8 Defuncto tabellione, an successor tabellio permittatur ex protocollo antecessoris deducere scripturas absque iudicis autoritate.
- 9 Tabellione impedito mandante, ut alius ex illius registro extrahat instrumentum, iudicis autoritate opus non est.
- 10 Idem erit, si tabellio alii in officio succedat Princeps iussit.
- 11 Tabellione cessante in officio, vel illo privato, quomodo successoris acta, & protocolia tractanda.
- 12 Utrum in transcriptione publici instrumenti testes debeant intervenire, qui originali adsuerunt.
- 13 Si plures notarii interveniant actui, quisque solus potest de illo instrumentum condere.
- 14 Ex originali, quod parti traditur, exemplar assumi potest, & probat, intercedente iusta causa, & juris solemnitate.
- 15 Ubi exemplum sigillo Principis, Prælati, aut Magnatis comprobatur, an ad extractionem iusta desideretur causa.
- 16 Exemplar scripturæ ab alio deductum an probet.
- 17 In extractione exempli semper non desideratur citatio eorum, quorum interest.
- 18 Transumptum scripturæ, etiam solemnitate servata fidem non facit, nisi in eos, qui sunt citati.
- 19 Sed presumptionem etiam in non citatos producit.
- 20 Exemplar parrium assensu comprobatum plenè probat in assentientes etsi iudicis autoritas in transumptione defuerit.
- 21 Exemplar desumptum ex alio iudicis præcepto apud acta relicto, si solemnitas juris præcedant, quantum fidem mereatur.
- 22 Limitatur.
- 23 Præfatum exemplar non trahit executionem paratam.
- 24 Exemplum iussu iudicis assumptum, & apud acta collocatum, nequit deinceps argui de falsitate, etsi ex originali serie aliqua suspicio deprehendatur.
- Aliud juris erit, si ab hoc exemplo aliud desumatur, quod in diverso iudicio adversus tertium producitur, ibid.

25 Temporis diuturnitas supplet in instrumentis solemnitarum defectum: quod subsequenter numeris explanatur.

26 Scripturæ antiqua omni solemnitate destituta, qua de autoritate tabellione mentio non fit, nullam fidem mereatur, sed solam presumptionem ex qualitate loci, ubi reperta est, producit, & num. 32.

27 Quid si tabellio auctor fuisse narretur, nec ulla falsitatis occurrat conjectura, solemnitate deficiente.

28 Quid in exemplo à tabellione, ommissis solemnitatibus, extracto.

29 Quid si in exemplo antiquo tabellio testificetur, omnes intervenisse solemnitates, illas exprimens.

30 De differentia solemnitarum, & quæ presumatur, & quæ probari debeant.

31 Quoties ex contextu instrumenti defectus solemnitarum patet, temporis diuturnitate suppleri non potest.

33 Expressio alicujus solemnitatis, prætermittis carens, nocet magis instrumento, quam si omnes mitterentur.

34 Si exemplum quod extrahi intenditur, credere non possit in detrimentum alicujus, citatio nulla desideratur, & sola iudicis autoritas sufficit.

35 Quoad Principis privilegia exemplo non adhibetur fides, nisi aliud exprimat, & tunc an partis citatione opus sit.

CAPUT XXI.

Ad Num. 1.

Tabellio prohibetur per alium instrumentum condere de actu, cui ipse interfuit: permittitur tamen committere confectionem, modo se subscribat, propriumque signum imponat scripturæ. Idem de exemplatione dicendum, si per se corrigat instrumentum, & à mendis expurget, antequam subscriptione, ac signo auctoritatem conferat. Gregor. Lop. *in l. 5. gloss. 2. tit. 19. part. 3. Cujac. in authent. de tabellion. collat. 4. Paz in praxi, annotat. ult. de tabellion. num. 30. Azeved. in l. 13. num. 3. tit. 25. lib. 4. Recop. Didac. Per. in l. 2. verf. Duodecimò dubitatur, tit. 5. lib. 2. Recop. Mascard. de probat. conclus. 711. num. 40. Joan. de Grassis tract. de substantial. procurator. verf. Manu mea, num. 2. & ita de consuetudine apud nos servari, neglectâ dictæ legis §. Partitar. testantur Gregorius Lopez & Azeved.*

Si quis tabellio, quia manum debilem, vel tremulam habet, scribere impediatur, poterit, aliena juvari, ut propria subscribat, & signet; ipse enim literas, & characterem perficit, quanquam aptitudo per alium suppleatur. Peralta *in rubric. num. 17. ff. de legat. 1. Azeved. ubi sup. num. Quisquis tabellionis officium obtinet in Cancellariis, vel oppidis, per se exercere adstringitur, nec licet per substitutionem infervere, l. 1. tit. 18. lib. 2. Ordin. l. 33. tit. 20. lib. 2. l. 6. tit. 2. lib. 7. Recopil. Avendann. de exeq. mandat. part. 1. cap. 3. num. 5.*

R 2

Ad